Prezenta lucrare conține _____ pagini

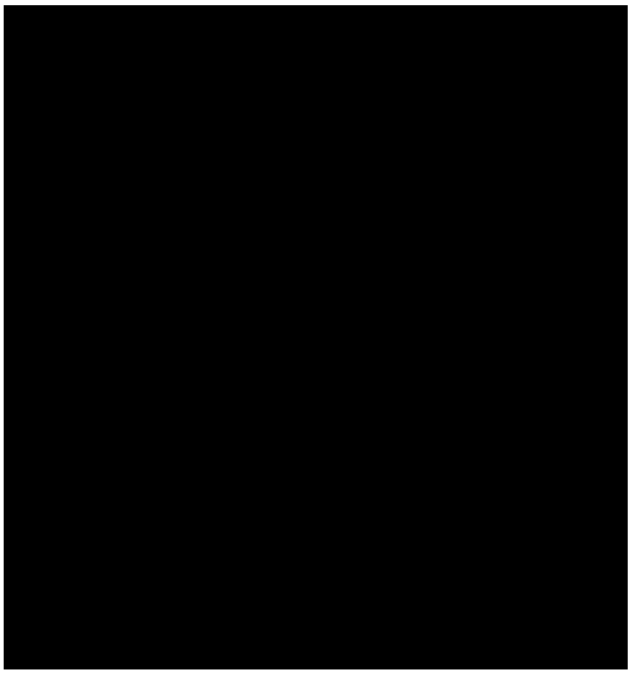
Numele:……...
……
Inițiala prenumelui tatălui: …….....
Prenumele:…….....
……
Școala de proveniență: …….....
……
Centrul de examen: .....
Localitatea: …….....
Județul: …….....

Nume şi prenume asistent	Semnătura

EVALUAREA NAȚIONALĂ
PENTRU ABSOLVENȚII CLASEI A VIII-A

Anul școlar 2026 - 2027

Disciplina: *Limba și literatura rromani maternă*

- **Toate subiectele sunt obligatorii.**
- **Se acordă zece puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de două ore.**

SUBIECTUL I **(30 de puncte)**

Del pes o tèksto:

Kon si o Phuro Krećuno?

Varekana, and-jekh tikno fòros, ʒivelas jekh phuro butărno savo kerelas khelnorre. Savorro berś kerelas kamipnaça but śukar khelnorre.

And-e Krećunesqo Anglodĭves, o phuro butărno gelăs e khelnorrença and-o fòros te bikinel len. Vov bikinelas e khelnorre vaś cïra love.

And-jekh berś, palal so bikindăs savorre khelnorre, avilindoj khere, aćhilăs paśal jekh kheresqi felăstra kaj beśelas jekh ćorri famìlia. Vov kamlăs te dikhel so khelnorre xudine e ćhavorre andar kodova kher. O glàso e trine ćhavorrenqo phenelas:

- Te avelas amen jekh khelnorro, avelas amenqe dòsta s-ol trinenqe! Khelasas amen khethanes, na xasas amen vaś lesqe!

O phuro ʒanglăs ke na mai si les nijekh khelnorro. Vov but kamelas te del vi len vareso. Tha` p-o fùndo e gonesqo maj sas jekh khelnorro. Kadja bari loś kerdăs e trine ćhavorrenqe.

P-o drom o phuro godĭsarelas pes: „Kamavas te kerav kazom khelnorre kaj te dav sarkone ćhavorresqe andar i lùmja, maj but kodolenqe kaj si ćorre, savenqe na kinel lenqe khonik."

Sar ʒalas p-o drom, dikhlăs and-o iv jekh buznŏrri savi dikhelas lesθe rovindoj.

- O ćorro ʒivutro, so si tuça, so dukhal tut?

I buznŏrri sas maladi k-o punro. O phuro, sar ʒanglăs vov, phandăs laqo punro thaj vastdăs la te vazdel pes. Atùnć, lośali, i buznŏrri, phendăs e phuresqe:

- Dikhav ke si tut jekh laćho ilo. Tiro kamipen avela ćaćipen.

Andar o ćèros avilăs jekh drabardi sània, cirdini śukare buznorrenθar. O phuro unklilăs anda laθe thaj xurăndilăs karing o ćeros, and-jekh paramićaqi lùmja. Lesqe ćorre gada paruvden pen and-e aver lole śukar gada.

Palal varesode vaxt, xatărdăs sar mukhen pen tele, and-jekh ivărdo them. And-jekh kherorro, maj but tiknorre aźukărenas les lośale. E tiknorre aźukarenas te phenel lenqe o phuro save khelnorre te keren. O phuro thaj e tiknorre kerenas khelnorre vaś sarkon ćhavorro andar i lùmja.

Akana, o phuro sas but lośalo ke savorre ćhavorre xudena o kamlo khelnorro. Atunćaθar o anav e phuresqo sas o Phuro Krećuno. Vov anel e ćhavorrenqe lośalimata.

Ćhavalen, ćhajalen tume kamen te aven e Phure Krećunosqe vastditòră? Atunć trebal kaj te godĭsaren tumen te vastden vi e ćorre ćhavorren, te keren vi len lośale!

o amboldipen thaj i adaptàcia kerde kaθar o Jonel Kordovan

Xramosar o amboldipen ka-o svàko mangipen, dikhindoj o dino tèksto kaθar o jekhto subijèkto.

1. Xramosar, andar o dino dikcionarosqo artìkulo, o sènso andar i avutni fràza vaś o alav „phuro”:

„P-o drom <u>o phuro</u> godĭsarelas pes...”. **2 pùnktură**

phuro 1. *subst.* ***moș, bătrân*** **2.** *adj.* ***bătrân*** **3.** *adj.* ***matur***

2. Jekh butărno phuro ʒivelas ...
A. and-jekh baro fòros.
B. and-jekh tikno fòros.
C. and-jekh tikno gav.
D. and-jekh veś. **2 pùnktură**

O laćho amboldipen si ka-i grafèma ☐ **.**

3. O phuro kerelas bare kamipnaça ...
A. but sastrutne bută.
B. śukar gilă.
C. sukar khelnorre.
D. śukar lila. **2 pùnktură**

O laćho amboldipen si ka-i grafèma ☐ **.**

4. Xramosar p-o telutno than savo si o tìtulo e tekstosqo. Ćaćar tiro amboldipen xramosarindoj duj informàcie andar o dino tèksto. **4 pùnktură**

5. Xramosar „X” palal svàko enùnco kaj te sikaves kana si ćaćes vaj na, dikhindoj e informàcie andar o dino tèksto.

6 pùnktură

O enùnco	Si ćaćes	Na si ćaces
A. O phuro butărno gelăs e khelnorrença and-o fòros te bikinel len.		
B. P-o fùndo e gonesqo maj sas jekh khelnorro.		
C. O phuro phendăs so kamel te kerel khelnorre kaj bikinel len le savorre ćhavorrenqe andar i lùmja.		
D. Le phuresqe ćorre gada paruvden pen and-e aver lole śukar gada.		
E. O anav e phuresqo sas o Phuro Krećuno.		
F. O phuro unklilăs and-i sania thaj xurăndilăs karing o ćeros, and-jekh paramićaqi lùmja.		

6. Vakăr, and-e 50–80 alava, **palal sar śaj te vastdas e ćorre ćhavorren, te keras len lośale!**

6 pùnktură

7. O Darius thaj i Alina vakăren palal o pućhipen: „Sar d-aśti te keras averen lośale?”.

O Darius: *Me phenav so śaj te keras len lośale kana keras lenqe dinimata.*

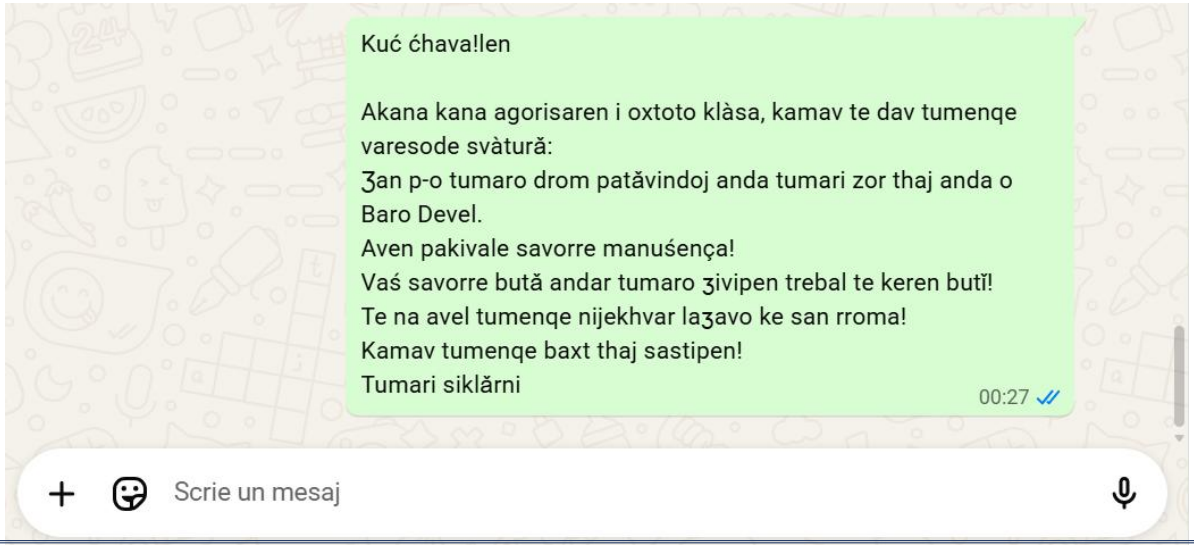
I Alina: *Me phenav von si lośale kana phiravas amen śukar lença.*

Xramosar jekh tèksto and-e 60–100 alava, and-o savo te xramosaras so tu patăs palal o phenipen le duje ʒenenqo.

8 pùnktură

SUBIECTUL al II-lea **(30 de puncte)**

Del pes o tèksto:

Xramosar o amboldipen ka-o svàko mangipen, dikhindoj o dino tèksto kaθar o dujto subijèkto.

1. Si trin silàbe and-o alav ...
- **A.** agorisaren.
- **B.** kamav.
- **C.** sastipen.
- **D.** ʒan.

2 pùnktură

O laćho amboldipen si ka-i grafèma ☐ **.**

2. O alav telal savo si cirdini jekh lìnia andar o enùnco: „Aven pakivale savorre **manuśença**!” si

A. adźektìvo/ paśnavni.
B. pronòmbro/ sarnavni.
C. substantìvo/ navni.
D. vèrbo/ kernavni.

2 pùnktură

O laćho amboldipen si ka-i grafèma ☐ **.**

3. O vèrbo telal savo si cirdini jekh lìnia andar o enùnco: „Vaś savorre bută andar tumaro ʒivipen trebal **te keren** butĭ!” si ka-o mòdo...

A. indikatìvo.
B. infinitìvo.
C. kondicionàlo.
D. konźunktìvo.

2 pùnktură

O laćho amboldipen si ka-i grafèma ☐ **.**

4. O Adi xramosarel palpale jekh mesàźo pesqe siklărnăqe. Xramosar, maj tele, and-e ćuće thana, e trebutne alava palal sar mangel pes and-e parantèze. **4 pùnktură**

Kuć siklărni!e,

Kamav te _____ (***naisarel***, **o akanutno vaxt)** tuqe vaś o mesàźo savo tu bićhaldăn les manqe.
E svàtură save tu _____ (***xramosarel***, **o nakhlo vaxt)** len manqe si but ćaće vi laćhe.
Kadala alava avena _____ (***me*****, ka-o kèzo datìvo**) but laćhe and-o mirro ʒivipen.
ʒanav so trebal te avav butărno, pakivalo thaj te na avel manqe laʒavʒ so me som rrom.
Bare _____ ***(kamipen***, **ka-o jekhipen, o sociativ-instrumentàlo kèzo)**!

Tiro siklŏvno,
O Adi

5. Ker jekh propozìcia and-i savi o alav „svàtură” te avel ka-o kèzo nominatìvo. **4 pùnktură**

_____

_____

_____

6. Ker jekh fràza andar duj propozìcie and-i savi e predikàtură te aven e vèrbură *„kamel” thaj „avel”.* E vèrbură d-aśti te aven k-e verver mòdură thaj vaxta.

4 pùnktură

7. O telutno tèksto si lino palal o internèto. Anda lesθe si vortografiaqe thaj punktuaciaqe dośa.Laćhar o tèksto, xramosarindoj les laćhes pa-o telutno than. **4 pùnktură**

Ʒa p-o tiri drom khethanes le Devleça! Trebal te patăs anda lesθe thaj anda e manuśa save vastav tut. Ambolde karing i rromano komunitèta andar i laćhipen savo dine les tuqe aver ʒene.

8. Ker jekh tèksto, andar 40–70 alava, and-o savo te sikaves **„sosθar si importànto te avas pakivale and-o amaro ʒivipen?”** **8 pùnktură**

SUBIECTUL al III-lea **(30 de puncte)**

Del pes o tèksto:

Savo si o drom amare ćhibăqo?

Amari ćhib si kerdi, sar vi aver ćhibă, andar purane lava thaj andar lava line, e vrămaça, avere *ćhiběnθar*: lava purane vaj maj neve.

Kadja, and-i rromani ćhib arakhas:

- *Indikane purane lava*: *angrusti, drakh, ćhuri, gav, gono, jakh, jag, kangli, kham, khoro, maćho, muj, nakh, patrin, phabaj, piri, rroj, sap, suv, śing,thav, ʒamutro, ʒukel* thaj aver. Vi nesave gina (*jekh, duj, trin, śtar, deś, biś, śel*) thaj but *kernavnă* (*del, kerel, sovel, merel*) si indikane.
- *persikane lava*: *ambrol, buzni, xer, khangeri, momeli, sir, tover, zen* th. a.
- *armenikane lava: dudum, grast, koćak* th. a.
- *osetikane lava: tirax, vordon* th. a.
- *xoraxane lava: majmùni*, *kùndra*, *kutìa*, *kanzùr(k)a, sinìa* th. a.
- *grekikane lava: còxa, drom, efta, enă, kòkalo, kakavi, klidin, luludĭ, oxto, papin, paraśtuj, peìnda, pètalo, rovli, saràndа, stadĭ, salivàri, sirìmi, trănda* th. a.
- *slavikane lava: dïlgo*, *pùśka*, *sìta*, *zèleno, zmèo, źàmba*, *źïlto* th. a.
- *rumunikane lava: atùnć, kùjbo, papùśa* th. a.
- *magjarikane lava: pàprika, śarkàni (zmèo), śàrga* th. a.
- *germanikane lava* (and-o dialèkto „manuś”): *blùma* (*luludĭ*), *èpla* (*phabaj*), *grùndos* (*dibi*), *niglo* (*kanzùrka*) th. a.
- *maśkarthemutne lava: gazèta, hotèlo, kompùtero, kongrèso, telefòno, televizòro* th. a.

Drabar o tèksto thaj arakh o amboldipen ka-e pućhimata:

- Palal so vakărel pes and-o tèksto?
- Andar save chibă sas line e purane alava kaj si akana and-i rromani ćhib?
- Save alava patăs ke si maj but and-i rromani ćhib?
- Sosθar patăs ke si importànto te ʒanas i orìgina le alavenqi andar i rromani ćhib?

Ker jekh xramosaripen, andar 150 alava, palal i tèma „O śukaripen e rromane ćhibăqo", dikhindoj i poezìa dini maj opre thaj e amboldimata ka-e oprutne pućhimata.

Kana keres tiro xramosaripen:

- vakăresa palal e e tekstosqi tèma; **4 pùnktură**
- vakăresa palal e alavenqi orìgina; **6 pùnktură**
- xramosaresa o fundamentàlo vokabulàro andar i rromani ćhib; **6 pùnktură**
- xramosaresa palal o drom e rromane ćhibăqo. **4 pùnktură**

Nòta!
O pùnktură vaś o xramosaripen avena dine vaś:

- **o ander/ o koncinùto le xramosaripnasqo** – **20 pùnktură**;
- **sar si organizisarde thaj prezentisarde e godă** – **4 pùnktură** (o organizisaripen e godănqo – 2 pùnktură; sar si prezentisarde e godă – 2 pùnktură);
- **e xramosaripnasqi redaktàcia** – **6 pùnktură** (vaś e vortografiaqe règule – 3 pùnktură; vaś e punktuaciaqe règule – 2 pùnktură; vaś o śukar xramosaripen – 1 pùnkto).